

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์
Legal Measures Related to Certification and Labeling Organic Product

ธีราพร อำเจริญ (Thiraphon Amcharoen)¹ วราภรณ์ วนาพิทักษ์ (Varaporn vanaphituk)²

สรารุณ ปิตียาศักดิ์ (Saravut Pityasak)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาแนวคิดทั่วไปของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย (2) ศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ (3) ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ (4) เสนอแนะแนวทาง ในการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีเอกสาร ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิจัยเอกสาร และการทบทวนวรรณกรรม เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีคุณภาพและมีความปลอดภัย (2) ประเทศสหภาพยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับผู้บริโภค (3) จากการวิเคราะห์กฎหมายตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงหน่วยงานที่กำกับดูแล เมื่อเทียบกับกฎหมายประเทศสหภาพยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา (4) ให้มีแนวทางแก้ไขด้วยการออกระเบียบเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ครอบคลุมและชัดเจน รวมทั้งให้มีหน่วยงานที่เหมาะสมในการกำกับดูแลเพื่อให้มีมาตรฐานที่ดีและเหมาะสมกับผู้บริโภคต่อไป

คำสำคัญ สินค้าเกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การแสดงฉลากเกษตรอินทรีย์

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช fhamystory@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช varaporn@stou.ac.th

³ ศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช spityas@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this survey were: (1) to study the general concept of legal measures relating to the standardization and labeling of organic agricultural products in Thailand. (2) to study the legal principles relating to the standardization and labeling of organic agricultural products of Thai and foreign laws. (3) to make a comparison between legal measures related to the certification and labeling of organic products Thailand, European Union and the United States. (4) to Recommend guidelines for issuing regulations related to the certification and labeling of organic agricultural products. Labeling of organic agricultural products in Thailand. This research is a qualitative research with document research. The researcher will analyze the qualitative data obtained from document research and literature review. to make further recommendations. The results show that: (1) consumers have the right to receive protection for certification and Quality and safe labeling of organic products (2) the European Union and the United States have comprehensive and appropriate laws relating to the certification and labeling of organic agricultural products that are suitable for consumers. (3) according to the analysis of the Agricultural Standards Act B.E. 2551 (2008) and related ministries' notifications, they are not yet covered about setting standards; standard certification and labeling of organic products including regulatory agencies in comparison with the laws of the European Union and the United States which have the sui generis laws related to organic product. (4) provide guideline issuing regulations on certification and labeling of organic products that are comprehensive and clear; The appropriate agency to supervise the standards that is good and suitable for the consumer.

Keywords: Organic products, Organic certification, Organic labeling

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

สินค้าเกษตรอินทรีย์ หรือ สินค้าออร์แกนิก (Organic Product) คือ สินค้าที่มีทั้งอุปโภคและบริโภคเป็นสินค้าที่ผลิตมาจากธรรมชาติ ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีในกระบวนการผลิตและกระบวนการแปรรูปมีการใช้วัตถุดิบที่มีสารสกัดมาจากธรรมชาติทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์มีความปลอดภัยต่อการอุปโภคและบริโภคและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้บริโภคในทุกๆวัยนิยมที่จะซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์กันอย่างแพร่หลาย จากความนิยมสู่ความต้องการของตลาดทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ มีแนวโน้มที่จะเติบโตในตลาดอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ มีการทำธุรกิจที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เรียกกันว่า “ธุรกิจสีเขียว” เมื่อสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคมีความต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในทุกๆปีประกอบกับกระแสการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ในโลกออนไลน์ ส่งผลให้มีการทำธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยมักจะทำในรูปแบบของฟาร์มเกษตรอินทรีย์การจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารแปรรูปและอาหารสด เช่น สินค้าประเภทผักสดและเนื้อสัตว์เกษตรอินทรีย์ อาหารแปรรูป เช่น น้ำสมุนไพรเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ กาแฟเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งผลิตภัณฑ์แปรรูปต่าง เช่น สบู่เกษตรอินทรีย์ ครีมหาโมเกษตรอินทรีย์ ขมิพุดครีมขนาดเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น โดยสินค้าเหล่านี้เป็นแรงจูงใจให้ผู้บริโภคยิ่งหันมาใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นจากเดิม นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังให้การสนับสนุนธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นการเชื่อมโยงตลาดระหว่าง เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายประเภทได้ง่ายขึ้น ดังนั้น การที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผู้บริโภคย่อมได้รับสิทธิถึงความปลอดภัยและการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างคุ้มค่าโดยเฉพาะในเรื่องของการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มีหน่วยงานหลักที่กำกับดูแล คือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards ซึ่งการกำกับดูแลในเรื่องของมาตรฐานเฉพาะสินค้าเกษตรโดยทั่วไปสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์มีแนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยประกาศดังกล่าวมีเนื้อหาในเรื่องของหลักการและข้อกำหนดต่างๆ ที่ยังไม่ได้เชื่อมโยงในเรื่องของกฎระเบียบที่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่ผู้บริโภค ควรจะได้รับรู้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ตนซื้อนั้นมีการกำหนดมาตรฐานแบบใด มีระบบการรับรองที่เป็นไปตามข้อกำหนดหรือไม่ และการที่ติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งหากผู้บริโภคใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ไปโดยสินค้านั้นไม่มีมาตรฐานที่ถูกต้องและเหมาะสมจะส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ได้

จากหลักการข้างต้นการรับรองมาตรฐานและการแสดงสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยไม่ได้มีในรูปแบบของกฎระเบียบบังคับใช้กับเกษตรกร ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดประกอบกับหลักเกณฑ์บางประการที่ยังไม่ครอบคลุม ซึ่งการที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของกฎระเบียบอย่างเป็นทางการก็จะลักษณะอาจทำให้การกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เกิดความไม่ชัดเจนและหากผู้บริโภคใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่ไม่มีมาตรฐานอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคได้โดยแบ่งเป็นประเด็นปัญหาดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

1) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ อาจยังไม่ครอบคลุมสำหรับมาตรฐานในด้านอื่นๆ เพื่อรับรอง ก่อนจำหน่าย เช่น ในด้านประเภทสินค้า ได้แก่ พืชอินทรีย์ ปศุสัตว์และสัตว์น้ำ หรือในด้านของข้อห้ามในการใช้ GMOs ในการ ทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ผู้บริโภคย่อมได้รับสิทธิที่จะรู้ว่ามี หลักเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ดีอย่างไร และเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน จะทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์หรืออาจได้รับความเสียหายจากการตกค้างของสารพิษในสินค้า เกษตรอินทรีย์ได้

2) ปัญหาการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลาก สินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีหลากหลายหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ส่งผลให้ เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ สับสนต่อขั้นตอนในการรับรองมาตรฐานและการรับรองมาตรฐานบางหน่วยงานไม่ได้ออก หลักการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ เป็นต้น โดยมาตรฐานดังกล่าว ไม่มีหลักการในการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แต่อย่างใดแต่สามารถถูกรับรองและจำหน่ายไปยัง ผู้บริโภคได้ ในด้านการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้วจะติด ฉลากเกษตรอินทรีย์แสดงถึงว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ชนิดนี้ได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบว่า สินค้าเกษตร อินทรีย์มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคแต่การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์พบว่ายังบกพร่องในเรื่อง การรับรองมาตรฐาน เนื่องจากหลักเกณฑ์ของความเป็นเกษตรอินทรีย์ยังมีความไม่ชัดเจนในการกำหนดค่าความเป็นเกษตร อินทรีย์ก็เปอร์เซ็นต์ที่จะสามารถรับรองมาตรฐานและแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ เช่น ผักสดเกษตรอินทรีย์ มี ข้อกำหนดของค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างไรที่ผู้บริโภคจะทราบได้ว่าผักสดนี้มีการปลูกด้วยเกษตรอินทรีย์จริง และเป็นไป ตามมาตรฐานหรือไม่ ดังนั้น การที่สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมาตรฐานและมีการติดฉลากเกษตรอินทรีย์แล้วแต่ไม่ได้เป็นไปตาม มาตรฐานและหลักการติดฉลากที่กำหนดไว้นั้น ย่อมส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นๆ ทั้งนี้ การกำหนดการรับรองมาตรฐานที่ชัดเจนก็เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทย และเพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อ สินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีคุณภาพ

3) ปัญหาหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พบว่า การที่ หน่วยงานกำกับดูแลการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อาจส่งผลต่อ เกษตรกร ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการที่จะไปขอรับรองมาตรฐานนั้นมีข้อกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการที่ถูกต้อง อย่างไรถึงจะเหมาะสมที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ และหน่วยงานใดที่จะเหมาะสม มากที่สุดในการที่บุคคลเหล่านี้ไปขอรับรองมาตรฐานและติดฉลากเกษตรอินทรีย์ได้ ซึ่งหากมีมาตรฐานที่ดีและเหมาะสมย่อม สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทั่วไปของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แบบการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research)
2. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กฎหมายของประเทศไทย ประเทศสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา และเอกสารอื่นๆ เช่น หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย เอกสาร ทางวิชาการ และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์
3. เครื่องมือการวิจัย
เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย ผู้วิจัยจะทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความสำคัญต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้บริโภคย่อมได้สิทธิในการที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องของสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อที่ผู้บริโภคสามารถที่จะเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้หลากหลาย แต่เนื่องด้วยในประเทศไทยการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่ครอบคลุมเท่ากับต่างประเทศ โดยเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการบางรายผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ได้มาตรฐานตามหลักการของเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะปัญหาในการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงปัญหามหาหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ประกอบกับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยยังไม่เทียบเท่าในระดับสากลและมีข้อกำหนดที่ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ชัดเจน รวมถึงสินค้าบางประเภทยังไม่ได้มีมาตรฐานการรับรองแต่สามารถนำออกสู่ท้องตลาดในประเทศได้ ซึ่งหากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีการออกกฎระเบียบภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ดีที่เหมาะสม อาจทำให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นที่จะบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์มากยิ่งขึ้นและลดความเสี่ยงจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกษตรอินทรีย์กับผู้บริโภคได้ พร้อมทั้งสามารถเป็นมาตรฐานที่ยอมรับได้ในระดับสากล โดยนำหลักเกณฑ์ประเทศสหภาพยุโรปที่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on Organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 และประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (organic foods production act of 1990) ซึ่งทั้งสองประเทศมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนโดยมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจน ดังนี้

1. หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และตามแนวปฏิบัติประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ มีหลักการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เฉพาะบางประเภทได้แก่ พืชอินทรีย์ กุ้งทะเลระบบอินทรีย์ ข้าวอินทรีย์ ปศุสัตว์อินทรีย์ เป็นต้น โดยหลักเกณฑ์ของแต่ละประเทศสินค้าก็มีความแตกต่างกันไปและไม่ได้มีการจัดหมวดหมู่ประเภทสินค้าไว้ ในด้านการรับรองมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีมาตรฐานที่เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการสามารถขอรับรองมาตรฐานก่อนติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้หลากหลายมาตรฐานทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ เป็นต้น หรือหน่วยงานภาคเอกชน คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ต่างก็ให้การรับรองมาตรฐานที่แตกต่างกันโดยบางหน่วยงานไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานแต่สามารถรับรองได้ซึ่งอาจใช้การรับรองมาตรฐานจากตัวบุคคล สมาชิกเครือข่าย หรือเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนให้การรับรองได้ นอกจากนี้การแสดงฉลากอินทรีย์บนผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์อินทรีย์นั้นก็ยังมีหลากหลายรูปแบบตามการรับรองมาตรฐานของแต่ละหน่วยงาน โดยสินค้าเกษตรอินทรีย์บางรายการอาจมีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ 70 – 90 เปอร์เซ็นต์ หรือบางรายการของสินค้าเกษตรอินทรีย์ก็ไม่ได้มีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ไว้ตั้งแต่แรกย่อมส่งผลต่อการติดฉลากที่ไม่ทราบได้ว่า ค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์มีเท่าไร ทั้งนี้ในด้านของหน่วยงานที่กำกับดูแลไม่ได้มีเพียงสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรแห่งชาติ (มกอช.) แต่ยังมีหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์รวมอยู่ด้วย

2. หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศสหภาพยุโรป

ประเทศสหภาพยุโรปได้ออกกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 โดยกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 กำหนดเพื่อส่งเสริมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ให้สูงขึ้น ซึ่งมีโครงสร้างที่ชัดเจนในการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยมีคณะกรรมการตามระเบียบกำกับดูแลตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เกิดความน่าเชื่อถือและเกิดความเป็นธรรมรวมทั้งการเจริญเติบโตทางการตลาด โดยกฎระเบียบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Regulation (EU) 2018/848 มีหลักการการกำหนดมาตรฐานด้วยการห้ามใช้ GMOs ในการทำการเกษตรอินทรีย์ มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเฉพาะบางประเภท ได้แก่ พืช, ปศุสัตว์, สาหร่ายและสัตว์น้ำ รวมถึงมาตรฐานการผลิตอาหารแปรรูป การผลิตไวน์และผลิตภัณฑ์ และการรวบรวมบรรจุภัณฑ์การขนส่งและการจัดเก็บ ในด้านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือหน่วยงานควบคุมตามความเหมาะสมจะต้องให้รับรองแก่ผู้ประกอบการหรือกลุ่มงานที่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ โดยจะต้องออกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีการอนุญาตให้ระบุตัวตนของผู้ประกอบการเป็นอย่างดีน้อยรวมถึงรายชื่อสมาชิก ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ครอบคลุมและระยะเวลาที่ใช้ได้ โดยรับรองว่ามาตรฐานนี้เป็นไปตามกฎระเบียบนี้ และผู้ประกอบการไม่มีสิทธิได้รับใบรับรองจากหน่วยงานควบคุมมากกว่าหนึ่งแห่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศสมาชิกเดียวกันและสมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการจะไม่มีสิทธิได้รับใบรับรองส่วนบุคคลสำหรับมาตรฐานใด ๆ ที่อยู่ภายใต้การรับรองของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ผู้ประกอบการต้องตรวจสอบใบรับรองของผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตด้วย ส่วนการแสดงผลจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ประเทศสหภาพยุโรปจะต้องเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 95 เปอร์เซ็นต์ ของส่วนผสมทางการเกษตรของผลิตภัณฑ์โดยน้ำหนักเป็นสารอินทรีย์และมีการระบุหมายเลขรหัสของหน่วยงานควบคุมและระบุสถานที่การเพาะปลูก ได้แก่ “EU Agriculture” “non-EU Agriculture” “EU/non-EU Agriculture” เป็นต้น ก่อนดำเนินการจำหน่ายให้กับผู้บริโภคต่อไป

3. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐานและการแสดงผลจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการออกกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 ที่กำหนดมาตรฐานแห่งชาติเพื่อควบคุมการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์บางชนิดให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์สร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์เป็นไปตามมาตรฐานและอำนวยความสะดวกในการค้าระหว่างรัฐ โดยพระราชบัญญัตินี้อนุญาตให้มีโปรแกรมหรือแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์อยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐ National Organic Program (NOP) ของ USDA เพื่อกำหนดมาตรฐานสำหรับการผลิตการจัดการและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ด้วย โดยมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้วยมาตรฐานระบบการผลิตและการจัดการอินทรีย์ มาตรฐานที่ดินสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานการปลูกพืชและเมล็ดพันธุ์ มาตรฐานการปลูกพืชหมุนเวียน มาตรฐานจัดการศัตรูพืชวัชพืชและโรค มาตรฐานการเก็บเกี่ยวพืชป่า และมาตรฐานการกำหนด ปศุสัตว์ ในด้านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์จะต้องผ่านการรับรองจากโปรแกรมหรือแผนปฏิบัติการรับรองเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP) เพื่อควบคุมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนดำเนินการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งการติดฉลากจะต้องมีข้อกำหนดการแสดงผลจากอินทรีย์โดยผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่จะติดฉลากได้นั้นจะต้องมีความเป็นเกษตรอินทรีย์หรือ "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" หรือ "ออร์แกนิก" ไม่น้อยกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" อย่างน้อย 70 เปอร์เซ็นต์ ก่อนจำหน่ายให้กับผู้บริโภคต่อไป

ดังนั้น การที่ประเทศไทยไม่มีการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงผลของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ไม่กล้าตัดสินใจที่บริโภคหรือบริโภคแล้วได้สินค้าที่ไม่มีมาตรฐานที่เพียงพอหรือผู้ประกอบการอาจมีการปลอมแปลงการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อหลอกลวงผู้บริโภคได้ยิ่งจะทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ จึงเห็นควรนำหลักเกณฑ์ประเทศสหภาพยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์มาปรับใช้เพื่อให้การกำหนดการรับรอง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

มาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนและเพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยรวมถึงเพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีคุณภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ประเทศสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่มี ความชัดเจนด้านหลักเกณฑ์ การกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ตลอดจนหน่วยงาน ที่กำกับดูแล ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามแนวปฏิบัติตามประกาศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยนั้น ยังไม่ครอบคลุมในเรื่องของการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงข้อห้าม ต่างๆ ในผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ซึ่งการที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนและครอบคลุมอาจทำให้ผู้บริโภคขาด ความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์หรืออาจได้รับความเสียหายจากการตกค้างของสารพิษในสินค้าเกษตรอินทรีย์รวมถึง คุณภาพสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานด้วย เมื่อเทียบกับกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหภาพยุโรปที่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับ สินค้าเกษตรอินทรีย์ Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 may 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 และประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ คือ พระราชบัญญัติการผลิตอาหารอินทรีย์ พ.ศ. 2533 (organic foods production act of 1990) ซึ่งทั้งสองประเทศมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนโดยมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของประเภทสินค้า เกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายและครอบคลุม มีการรับรองมาตรฐานที่เป็นระบบ และหลักเกณฑ์ในการติดฉลากสินค้าเกษตร อินทรีย์ที่ชัดเจนก่อนการจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย และเชื่อถือได้ ซึ่งผู้บริโภคมีสิทธิที่จะมีอิสระในการที่จะเลือกใช้สินค้าหรือบริการเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อให้การ กำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพที่ สามารถคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและความปลอดภัยได้ เห็นควรมีการปรับปรุง แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ด้วยการกำหนดเป็นระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551โดยอาศัยฐานอำนาจตามความใน มาตรา 7 ออกระเบียบที่มีชื่อว่า “ระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ.” โดยนำหลักเกณฑ์ของประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ดังนี้

1.1 . หลักเกณฑ์การกำหนดประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

1.1.1 ด้านการผลิตพืชอินทรีย์ ประเทศไทยยังมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตพืชอินทรีย์ที่ยังไม่ครอบคลุม กล่าวคือ จะต้องมีการนับช่วงเวลาจากการเริ่มต้นผลิตเกษตรอินทรีย์หรือเรียกว่า ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนอย่างน้อย 12 เดือน ก่อนปลูกสำหรับพืชล้มลุกและอย่างน้อย 18 เดือนก่อนการเก็บเกี่ยวครั้งแรกสำหรับเกษตรอินทรีย์พืชยืนต้น ซึ่งพืชอินทรีย์จะต้องรักษาความเป็นผลผลิตและผลิตภัณท์ที่มีเทคนิคการใช้ที่เหมาะสมกับส่วนประกอบด้วยความระมัดระวังตลอดทุกช่วงของกระบวนการในวิธีการแปรรูป เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีมาตรฐานเกี่ยวกับที่ดินก่อนการทำเกษตรอินทรีย์หรือก่อนผลิตพืชอินทรีย์โดยดินที่ใช้จะต้องไม่มีสารเคมีอย่างน้อย 3 ปี แต่เนื่องด้วยในปัจจุบันเกษตรอินทรีย์ไทยมีความก้าวหน้าทางธุรกิจเกษตรอินทรีย์จากเดิมมากทำให้เกษตรกร อาจไม่คำนึงถึงมาตรฐานที่ดิน และแม้ว่าจะมีการปลูกพืชตามหลักเกณฑ์ก็ตามแต่ปัจจัยสำคัญของการผลิตพืช คือ ดินที่ดีและไม่มีสารพิษหรือสารเจือปนแต่อย่างใด หากเกษตรกรปลูกพืชอินทรีย์โดยไม่คำนึงถึงมาตรฐานของดินจะส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่มีคุณภาพและไม่ปลอดภัยได้ ในด้านการปลูกพืชหมุนเวียนย่อมมีความสำคัญกับหน้าดินเป็นอย่างมากเพราะว่าการปลูกพืชหมุนเวียนจะลดการกัดเซาะหน้าดินได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้มาตรฐานเกี่ยวกับพืชป่าอย่างสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยมีการเก็บพืชป่ามาขายแม้ว่าพืชป่าจะมีการเจริญเติบโตทางธรรมชาติก็ตามแต่การมีมาตรฐานตามระบบเกษตรอินทรีย์เกี่ยวกับพืชป่าอย่างส่งผลดีต่อผู้บริโภค ในการที่จะรู้ว่าพืชป่านี้ไม่มีสารต้องห้ามเพียงแค่เกษตรกรดูแลตามธรรมชาติ นอกจากนี้ในประเทศไทยยังให้ความสำคัญการผลิตไวน์และยีสต์อินทรีย์ที่โดยจะต้องนำผลผลิตที่มาจากอินทรีย์ให้ได้มากที่สุดมาผลิตไวน์และยีสต์เพื่อได้ไวน์และยีสต์ที่มีคุณภาพและการปลูกไม้ประดับและสมุนไพรแบบเกษตรอินทรีย์โดยให้มีการจำหน่ายไปพร้อมกับกระถางเพื่อให้ไม้ประดับและสมุนไพรยังคงใช้ดินอินทรีย์เหมือนเดิมถึงแม้ว่าประเทศไทยอาจยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับไม้ประดับก็ตามแต่เชื่อว่าในอนาคตไม้ประดับอินทรีย์จะได้รับความนิยมต่อไป ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดมาตรฐานด้านการผลิตพืชอินทรีย์มีประสิทธิภาพจากเดิมควรนำหลักเกณฑ์ตามระเบียบRegulation (EU) 2018/848 ประเทศสหภาพยุโรป และกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 ของประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย

1.1.2 ด้านปศุสัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์ หลักเกณฑ์ในด้านปศุสัตว์และสัตว์น้ำส่วนมากเป็นการออกกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมให้แก่สัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์เพื่อให้ถูกเลี้ยงตามธรรมชาติมากที่สุด กล่าวคือ ระบบนิเวศจะต้องไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีหรือสารอันตรายใดที่มีการควบคุมการเจริญเติบโตของสัตว์ตามวิถีทางธรรมชาติ ควบคุมอาหารสัตว์แบบอินทรีย์ให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของสัตว์แต่ยังขาดในเรื่องของพันธุกรรมสัตว์ที่จะเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการควบคุมพ่อพันธุ์แม่พันธุ์หรือผลิตภัณท์นมที่ไม่ใช่อินทรีย์จะไม่สามารถติดฉลากเกษตรอินทรีย์ได้และมีข้อห้ามในการใช้ยาเร่งฮอร์โมนเพื่อการเจริญเติบโตของสัตว์ซึ่งเป็นการควบคุมความเป็นเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ยอมทำให้ผู้บริโภคได้รับผลิตภัณท์ของสัตว์และสัตว์น้ำอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ แต่หากมองในอีกมุมหนึ่งของประเทศสหภาพยุโรปไม่ได้เน้นในเรื่องของการควบคุมพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มากเท่าไร แต่ให้เลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสมที่สุดในการจะเป็นสัตว์อินทรีย์และเน้นช่วงระยะเวลาในการเก็บผลผลิตจากสัตว์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและปลอดภัย รวมทั้งมีการประเมินสภาพแวดล้อมอยู่ตลอดเวลาอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้บริโภคสัตว์และสัตว์น้ำอย่างมีคุณภาพมีความปลอดภัยสูงเห็นควรนำหลักเกณฑ์นำหลักเกณฑ์ตามระเบียบRegulation (EU) 2018/848 ประเทศสหภาพยุโรป และกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 ของประเทศ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สหรัฐอเมริกาด้านการผลิตสัตว์และสัตว์น้ำมาปรับใช้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

1.2 หลักเกณฑ์ข้อห้ามการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมี ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์ข้อห้ามการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีแต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังมีการกำหนดโดยรวมและยังไม่ชัดเจนซึ่งทำให้ผู้บริโภคไม่อาจทราบได้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพมีการดัดแปลงทางพันธุกรรมหรือการใช้สารเคมีหรือไม่ หรือเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการอาจไม่ระวังในเรื่องของการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคได้ ซึ่งแตกต่างกับประเทศสหภาพยุโรปที่มีหลักการใช้ดัดแปลงทางพันธุกรรม GMOs จะต้องไม่ใช้ในการผลิตอาหารหรืออาหารสัตว์หรือเป็นอาหารแปรรูปของอินทรีย์แต่อย่างใด และประเทศสหรัฐอเมริกามีมาตรฐานที่ดินเกี่ยวกับการห้ามใช้สารเคมีอย่างน้อย 3 ปีก่อนการทำเกษตรอินทรีย์รวมถึงการทดสอบสารตกค้างหรือสารเคมีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหลักเกณฑ์ของทั้งสองประเทศได้ออกมาเป็นกฎหมายเพื่อให้ผู้บริโภค เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการได้สิทธิในการรับรู้ถึงข้อมูลการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีก่อนการผลิตพืชและสัตว์อินทรีย์เพื่อให้ได้ค่าความเป็นผลผลิตและผลิตภัณฑ์อินทรีย์มากที่สุดและผู้บริโภคย่อมได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นหลักเกณฑ์ข้อห้ามการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีจึงต้องมีการออกหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านร่างกายและจิตใจต่อตัวผู้บริโภคเอง

2. การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

2.1 การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีหลากหลายหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแต่หน่วยงานดังกล่าวบางหน่วยงานกลับไม่มีระบบวิธีการที่จะให้ เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการทราบถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับรองมาตรฐานที่แน่ชัด อย่างเช่น การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์(มก.พช.) การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์(มก.สร) หรือแม้แต่การรับรองมาตรฐาน organic thailand ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ก็ตามโดยมาตรฐานดังกล่าวมีการออกเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แต่กลับไม่มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองมาตรฐานที่เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ที่ควรจะได้รับทราบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขก่อนดำเนินการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมาตรฐานดังกล่าวอาจมีการรับรองด้วยตัวบุคคลสมาชิกที่อยู่ในเครือข่ายหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน การรับรองเช่นนี้อาจทำให้ผู้บริโภคบางกลุ่มยอมรับในตัวสินค้าเกษตรอินทรีย์แต่ในทางกลับกันผู้บริโภคบางกลุ่มนั้นอาจไม่ทราบว่าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ตนได้ซื้อไปนั้นมีการกำหนดมาตรฐานแบบใดถึงสามารถรับรองมาตรฐานและติดฉลากเกษตรอินทรีย์ได้ ซึ่งหากผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานและติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยไม่มีความปลอดภัยย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ ซึ่งแตกต่างกับประเทศสหภาพยุโรปที่มีการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามกฎหมายระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 โดยผู้ที่ต้องการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์จะต้องแจ้งความประสงค์ไปยังหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐออกใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือหน่วยงานควบคุม จะต้องให้รับรองแก่ผู้ประกอบการหรือกลุ่มงานที่มีความ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะเกษตรกร โดยจะต้องออกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีการอนุญาตให้ระบุตัวตนของผู้ประกอบการเป็นอย่างน้อยรวมถึงรายชื่อสมาชิก ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ครอบคลุมและระยะเวลาที่ใช้ได้ โดยรับรองว่ามาตรฐานนี้เป็นไปตามกฎระเบียบดังกล่าว และผู้ประกอบการจะไม่มีสิทธิได้รับใบรับรองจากหน่วยงานภาครัฐมากกว่าหนึ่งแห่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศสมาชิกเดียวกันและสมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการจะไม่มีสิทธิได้รับใบรับรองส่วนบุคคลสำหรับมาตรฐานใด ๆ ที่อยู่ภายใต้การรับรองของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ผู้ประกอบการต้องตรวจสอบใบรับรองของผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตด้วย

ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกาตามพระราชบัญญัติการผลิตอาหารอินทรีย์ พ.ศ. 2533 (Organic Foods production Act of 1990) มีการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ด้วยระบบโปรแกรมการรับรองอินทรีย์ที่มีชื่อว่า National Organic Program (NOP) อยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติการผลิตอาหารอินทรีย์ฯ โดย NOP จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการเสนอแผนการทำโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ เพื่อควบคุมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ก่อนดำเนินการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อจำหน่ายต่อไป โดยมีข้อกำหนดว่า ต้องยื่นคำขอรับรองต่อหน่วยงานซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการต้องมีความเชี่ยวชาญที่เพียงพอในการทำเกษตรอินทรีย์ และยังมีข้อกำหนดของตัวแทนในการรับรองมาตรฐานตามโปรแกรมการรับรอง NOP โดยตัวแทนใด ๆ จะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติการผลิตอาหารอินทรีย์ฯ รวมทั้งรักษาความลับของลูกค้าและห้ามเปิดเผยต่อบุคคลที่สามแต่อย่างใด

ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคในการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์มีคุณภาพและมีความปลอดภัย เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ควรมีใบรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานภาครัฐเพียงแห่งเดียวโดยการรับรองมาตรฐานควรทำด้วยระบบโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์หรือแผนปฏิบัติการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อย่างเช่นของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อควบคุมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ถูกต้องซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในการที่จะเลือกสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปใช้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการควรได้รับสิทธิในการรับรองมาตรฐานเพียงครั้งเดียวเหมือนประเทศสหภาพยุโรปเพื่อป้องกันการซ้ำซ้อนและการที่ผู้บริโภคถูกหลอกหลวงได้

2.2 การติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ใช้ ตราว่า “Organic Thailand” ซึ่งเป็นตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ แต่ยังมีหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ หรือหน่วยงานเอกชนที่ให้การรับรองการติดฉลากเกษตรอินทรีย์โดยการรับรองดังกล่าวมีหลากหลายหน่วยงาน กล่าวคือ เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ สามารถรับรองมาตรฐานในการติดฉลากเกษตรอินทรีย์ได้หลากหลายแห่งซึ่งการที่ฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีหลายหลายย่อมเป็นผลต่อผู้บริโภคในการที่จะไม่ทราบว่สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่หลากหลายมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเหมือนหรือต่างกันเพียงใด ก่อนดำเนินการติดฉลากและจำหน่ายให้ผู้บริโภคต่อไปและยังทำให้ผู้บริโภคมีความสับสนในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์โดยประเทศไทยมีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ 70 ถึง 90 เปอร์เซ็นต์แต่การกำหนดค่านั้นก็ยังไม่ครอบคลุมต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 มีหลักการแสดงฉลากบนผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์โดยการติดฉลากว่าเป็นเกษตรอินทรีย์ จะมีการอธิบายส่วนผสมที่ใช้ในการผลิตมีการแนะนำให้ผู้ซื้อทราบว่าผลิตภัณฑ์มีส่วนผสมที่ได้รับการผลิตตามข้อระเบียบนี้ สำหรับอาหารแปรรูปตามระเบียบกำหนดว่า จะต้องเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 95

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เปอร์เซ็นต์ ของส่วนผสมทางการเกษตรของผลิตภัณฑ์โดยน้ำหนักเป็นสารอินทรีย์ และเครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic production logo) ของสหภาพยุโรปจะต้องระบุสถานที่การเพาะปลูกทางการเกษตรให้ปรากฏในช่องภาพเดียวกันกับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักการเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP) หรือแผนปฏิบัติการรับรองมาตรฐาน ภายใต้พระราชบัญญัติการผลิตอาหารอินทรีย์ฯ (Organic Foods production Act of 1990) โดยผลิตภัณฑ์ที่จะติดฉลากคำว่า "organic" ต้องดำเนินการตามข้อบังคับของ NOP และห้ามใช้คำว่า "organic" ในชื่อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมไม่ใช่อินทรีย์ โดยการแสดงฉลากอินทรีย์จะต้องมีองค์ประกอบ เช่น แสดงผลิตภัณฑ์ว่าเป็น "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" (ตามน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) แสดงผลิตภัณฑ์ว่าเป็น "ออร์แกนิก" (น้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำ และเกลือ) ไม่น้อยกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากพืชอินทรีย์น้อยกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ (โดยน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) เป็นต้น

ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ที่โดยให้ระบุว่าสินค้าประเภทใดควรมีค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ ไม่น้อยกว่า 70- 100 เปอร์เซ็นต์ (โดยน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ติดอยู่บนผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งต้องมีการระบุชื่อและข้อมูลติดต่อของผู้ดูแลผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลเกี่ยวกับฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนและตอบโต้กับผู้บริโภคในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์และผู้บริโภคสามารถยอมรับได้ว่าค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์นั้นเหมาะสมแก่ผู้บริโภคเพียงใด รวมถึงยอมรับในความปลอดภัยของสินค้าด้วย เนื่องจากผู้บริโภคมีสิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์และการที่ผู้บริโภคได้รับรู้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เลือกซื้อนั้นมีค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์แบบใดที่เหมาะสมกับตนย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

3. หน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 หน่วยงานที่กำกับดูแลคือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ หรือ MOU มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร โดยหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการรับรองระบบการผลิตหรือการรับรองสินค้าเกษตรและอาหาร แม้ว่า มกอช. รวมถึงหน่วยงานภาครัฐอื่นๆที่มีความเกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น องค์กรมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.) หรือการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร) เป็นต้น ที่เป็นหน่วยงานกำหนดมาตรฐานและมีเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ก็ตามแต่ก็ยังมีหน่วยงานภาคเอกชนที่เข้ามามีบทบาทในการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้วย คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกท. (Organic Agriculture Certification Thailand : ACT) ที่ทำหน้าที่รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้วย ในด้านหน่วยงานที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศสหภาพยุโรป คือ หน่วยงาน IFOAM Organics IFOAM Organics Europe เป็นหน่วยงานที่ให้ที่ดูแลความเคลื่อนไหวของการทำเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนด้านอาหารอินทรีย์และการทำฟาร์มแบบเกษตรอินทรีย์ในระดับสหภาพยุโรป และเป็นตัวแทนของเกษตรอินทรีย์ในการกำหนดนโยบายสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของอาหารและการเกษตรอินทรีย์ซึ่งต้องดำเนินการกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 ที่คณะกรรมาธิการกำหนดไว้ ประกอบกับ คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

จะปรับปรุงกฎระเบียบที่ใช้บังคับอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้บริโภคเนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความหลากหลายและมีรูปแบบที่แปลกใหม่เพื่อให้ผู้บริโภคมีความสนใจในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ดังนั้นการที่มีหน่วยงานกำกับดูแลเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันย่อมสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่มีคุณภาพมาตรฐานได้เป็นอย่างดีระบบและครอบคลุม

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาตามพระราชบัญญัติการผลิตอาหารอินทรีย์^๓ (Organic Foods production Act of 1990) มีบทบัญญัติของคณะกรรมการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติโดยคณะกรรมการประกอบด้วยเจ้าของหรือผู้ประกอบการกิจการเกษตรอินทรีย์ เป็นบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของหรือดำเนินการสถานประกอบการค้าปลีกที่มีการค้าผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่สำคัญ เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากร เป็นบุคคลที่แสดงถึงผลประโยชน์สาธารณะหรือกลุ่มผลประโยชน์ของผู้บริโภค เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาพิษวิทยาในเวศวิทยาหรือชีวเคมี และพระราชบัญญัตินี้อนุญาตให้มีโปรแกรมเกี่ยวกับการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์อยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐ National Organic Program (NOP) ของ USDA อีกด้วย ซึ่งการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายนี้ย่อมส่งผลดีต่อผู้บริโภคในการที่จะมีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับด้านเกษตรอินทรีย์เป็นการเฉพาะและมีผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรอินทรีย์ที่ประกอบธุรกิจเองซึ่งสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรอินทรีย์ก่อนดำเนินการปรับแก้ไขกฎหมายต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีมาตรฐานที่ดีและเหมาะสมแก่ผู้บริโภคควรมีกำหนดหน่วยงานรัฐเพียงแค่หน่วยงานเดียวกันคือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยงานเดียวที่ดูแลระบบการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ซึ่งได้ศึกษาแนวคิด และหลักการของกฎหมายต่างประเทศ พบว่าควรมีการนำหลักการของต่างประเทศมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เพื่อให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพเห็นควรปรับปรุงประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิตแปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ด้วยการกำหนดเป็นระเบียบที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 7 ออกระเบียบที่มีชื่อว่า “ระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ.” โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1.1 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านการผลิตพืชอินทรีย์ ควรมีการปรับเปลี่ยนหน้าดินและรักษาหน้าดินก่อนทำเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 3 ปี และต้องไม่มีสารปนเปื้อนรวมถึงสารเคมีแต่อย่างใด เพื่อให้ได้พืชอินทรีย์ที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

1.2 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านปศุสัตว์และสัตว์น้ำ ควรมีการรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติให้มากที่สุด และควบคุมแหล่งกำเนิดฟอสฟอรัสและไนโตรเจนอินทรีย์ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ และห้ามการใช้ยาเร่งฮอร์โมนแต่อย่างใด รวมถึงระยะเวลาในการเก็บผลิตผลจากสัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์ เพื่อให้ได้ปศุสัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

1.3 การกำหนดข้อห้ามการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมี โดยห้ามมีการดัดแปลงทางพันธุกรรม (GMOs) เกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์แต่อย่างใด เพื่อให้คงความเป็นเกษตรอินทรีย์จากธรรมชาติให้ได้มากที่สุดรวมถึงการห้ามใช้สารเคมีในการทำเกษตรอินทรีย์ด้วย เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้ใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านร่างกายและจิตใจต่อผู้บริโภค

2. ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยให้ผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ไม่น้อยกว่า 70- 100 เปอร์เซ็นต์ (โดยน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ติดอยู่บนผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งต้องมีการระบุชื่อและข้อมูลติดต่อของผู้ดูแลผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

3. ควรมีระบบการจัดการในการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบโปรแกรมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์หรือแผนปฏิบัติการในการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่หน่วยงานภาครัฐสร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. เพื่อให้ได้ค่าของความเป็นเกษตรอินทรีย์ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ และเพื่อเป็นการควบคุมการรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนจำหน่ายต่อไปด้วยความถูกต้อง ยุติธรรม พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในการซื้อสินค้าและความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคอีกด้วย

4. ควรมีหน่วยงานที่กำกับดูแลการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. เพียงหน่วยงานเดียวคือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและการสับสนของเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการในการที่จะขอรับรองมาตรฐานและติดแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนการจำหน่ายให้ผู้บริโภคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

มรกต กำแพงเพชร และ พิทักษ์ ศิริวงศ์.(2560) เรื่องเล่าจากผู้ประกอบการสีเขียว จุดเปลี่ยนจากผักผู้ผัก จาก มังกี้ คล้ายออร์แกนิกฟาร์ม. วารสาร ธรรมาภิบาล, 9(1), 201-214.

Organic Farm. (2563). ออร์แกนิกคืออะไร ทำไมต้องออร์แกนิก. (28 กันยายน 2563) จาก

<https://www.organicfarmthailand.com/what-is-organic/>

กรมการค้าภายใน. (2563). Organic Database System. (28 กันยายน 2563) จาก

<http://organic.dit.go.th/Content.aspx?m=43&c=6>

Thegivingtoen. (2563). ออร์แกนิก คืออะไร. (29 กันยายน 2563) จาก

<https://www.thegivingtown.com/th/blog/knowledge/what-is-organic>

THAIBICUSA. (2563) โอกาสตลาดสินค้าออร์แกนิกในสหรัฐฯ. (1 ตุลาคม 2563) จาก

<https://www.thaibicusa.com/2019/06/24/organic/>

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์.(2563) โอกาสเกษตรกรไทยลุยตลาดออร์แกนิกอาเซียน. (29 กันยายน 2563) จาก

<http://www.organic.moc.go.th/th/content>

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.(2563) เทรนด์ออร์แกนิกยังมาแรงตลาดโลกเติบโตสูงทุกปี. (1 ตุลาคม 2563) จาก <https://ismed.or.th/SPR291162.php>

สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.). (2563) ปัญหาสารเคมีตกค้างในผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกที่ตรวจรับรองโดย มกท. (1 ตุลาคม 2563) จาก <https://actorganic-cert.or.th/th>

สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.). (2563) แจ้งข่าวเอกสารใบรับรองปลอม.

(1 ตุลาคม 2563) จาก <https://actorganic-cert.or.th/th/frudulent-th1/>

อิง ออร์แกนิก.(2563) ความลับของ ออร์แกนิก!! ที่แบรนด์อื่นไม่ได้บอกคุณ

(1 ตุลาคม 2563) . จาก <http://ingorganic.Bcom>

กรีนเนท.(2563) เตรียมบังคับใช้ฉลากเกษตรอินทรีย์. (1 ตุลาคม 2563) จาก <https://www.greennet.or.th>

